

Щедрова Галина Петрівна

Інституціональна еволюція державної молодіжної політики в Україні

УДК 329.78-043.86(477)
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2020-5.18>

Щедрова Галина Петрівна
доктор політичних наук, професор,
професор кафедри права, політології
та міжнародних відносин
Університету імені Альфреда Нобеля
вул. Січеславська Набережна, 18,
Дніпро, Україна

Молодіжна політика як одна зі складових частин сучасної державної політики України почала формуватися в партійних наративах, еволюціонує в напрямі політико-правової інституціоналізації. Ключовими маркерами цієї еволюції визначено: формування молодіжного законодавства – спочатку спрямованого на включення молоді до порядку денного політичного курсу держави, згодом на формальне залучення до співпраці з органами влади та місцевого самоврядування; поступовий перехід від сприйняття молоді як об'єкта відповідного напрямку політики до ототожнення її зі суб'єктом цієї політики; розробка цільових програм молодіжної політики з широким спектром пріоритетів – від формування громадянської позиції до фінансової підтримки молодіжних ініціатив та потреб і забезпечення міжнародного молодіжного співробітництва. Головна відмінність у змісті молодіжної політики України та держав сталої демократії полягає в ключовому принципі – активізація цільової аудиторії проти створення умов для реалізації її прагнень та ідей. Методологічну базу дослідження становить, зокрема, історично-ретроспективний аналіз, який дав змогу визначити еволюційні маркери трансформації державної молодіжної політики. За допомогою системного методу з'ясовано, що молодіжний вектор залишається розпорощеним у змішаних напрямках урядової діяльності. Інструментарій функціонального методу визначив ролі і призначення молодіжної політики. Компаративний підхід застосовано для зіставлення принципів вітчизняного та зарубіжних підходів до інституціонального забезпечення реалізації молодіжної політики.

Завданнями подальшої еволюції молодіжної політики України визначено створення механізмів участі молоді у формуванні її програм, організацію структур для консолідації молодіжного партисипаторного потенціалу, підтримку курсу на професіоналізацію молоді, зокрема, через функціонування осередків неформальної освіти, заохочення появи молодіжних кластерів у сферах економіки, культури, освіти на місцевому рівні.
Ключові слова: *молодь, державна молодіжна політика, державна політика, євроінтеграція, політична трансформація, громадянське суспільство, політична соціалізація.*

Вступ. 29 років незалежності накопичили низку фактів і чинників, які підводять нас до того, що молодіжна політика в Україні поза межами інституціональної складової частини перестає бути одним із напрямів державної політики. З одного боку, молодь як соціально-демографічна група стає дедалі активнішим учасником політичних процесів, часто каталізуючи найважливіші з них, з іншого боку, сама вітчизняна політика молодшає. Останнє підтверджує хоча б вік президентів України – від 57-річного Л. Кравчука у 1991 р. до 41-річного В. Зеленського у 2019 р. Глави держави були молодшими за попередника, а виключенням став лише В. Янукович. Логічним буде наше припущення, що за таких обставин молодіжна політика мала б із пріоритетів урядової структури трансформуватися в загальнодержавний пріоритет.

Мета та завдання. Метою статті є визначення аспектів інституціональних перетворень у реалізації державної молодіжної політики в Україні, з'ясування чинників подальшої еволюції та пріоритетних напрямів молодіжної політики з урахуванням позитивного досвіду зарубіжних країн.

Методи дослідження. Історично-ретроспективний аналіз використано для дослідження еволюції молодіжної політики в Україні, системний – для визначення її місця у стратегічних пріоритетах

держави. Інструментарій функціонального методу визначив ролі і призначення напрямів молодіжної політики. Компаративний підхід застосовано для співставлення принципів вітчизняного та зарубіжних підходів до інституціонального забезпечення реалізації молодіжної політики. Статистичний метод дав змогу визначити кількісні показники в межах предметного поля дослідження.

Результати. Погоджуючись, що ключовим елементом у молодіжній політиці є саме молодь, з'ясуємо сутність цієї дефініції. Так, англійський учений С. Фріз у дослідженні «Соціологія молоді» виходив із соціального контексту поняття «молодь», наголошуючи, що це стан переходу від дитинства до зрілості з його сутнісними ознаками – переходом від залежності до незалежності та від безвідповідальності до відповідальності. Вік молоді дослідник вписував у межі 11–30 років [16, с. 47]. До того соціолог В. Лісовський визначив молодь як покоління людей, які проходять стадію соціалізації, засвоюють, а в певному віці вже засвоїли освітні, професійні, культурні й інші соціальні функції. При цьому науковець у вікових критеріях молоді вказує 16–35 років [9, с. 41]. Дискусії щодо вікового цензу в категоризації молоді тривають донині, впливаючи, зокрема, на зміни сучасного українського законодавства, про що йтиметься нижче.

Вітчизняний політолог Б. Буяк вказує, що питання визначення поняття «молодь», критерії виділення її в самостійну групу, вікових та інших меж служать основами полеміки для науковців та практиків у сфері молодіжної проблематики. Політологи розглядають молодь як інноваційний ресурс розвитку країни, соціологи – як соціокультурну групу, психологи – як групу із властивими їй психофізичними особливостями дорослішання особи [2, с. 199]. На нашу думку, визначення молоді як «ресурсу розвитку країни», а у нашому випадку – реалізації молодіжної політики, є цивілізаційним мірилом зрілості чи незрілості цього напрямку державної політики.

Молодіжна політика в Україні до того, як потрапила до нормативно-правових актів, активно фігурувала в програмних документах політичних партій, через що часто сприймалася як частина партійної діяльності. Молодіжні організації політичних партій можуть і не фігурувати в партійних статутах, але є беззаперечним активом, особливо затребуваним в електоральні періоди. Молодіжна тематика присутня практично в усіх передвиборчих програмах політичних партій на місцевих виборах 2020 р.

Першим законом, який регламентував розвиток молоді в державі, став чинний Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» (1993 р.) [8]. До того було прийнято Декларацію «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» (1992 р.), яка визначила її пріоритетним і специфічним напрямом діяльності держави, який здійснюється:

- в інтересах молоді людини, суспільства, держави;

- з урахуванням можливостей України, її економічного, соціального, історичного, культурного розвитку і світового досвіду державної підтримки молоді [4].

Разом із цим із 1991 р. в Україні функціонує державна установа «Державний інститут сімейної та молодіжної політики», підпорядкована відповідному міністерству. Метою діяльності установи є ефективне наукове забезпечення формування та реалізації державної політики в молодіжній сфері, сфері національно-патріотичного виховання на національному та місцевому рівнях [7].

Фактичні функції з формування і реалізації молодіжної політики покладалися на урядові структури, які за роки незалежності України видозмінювалися близько десяти разів. Відповідно до Закону УРСР «Про перелік міністерств та інші центральні органи державного управління Української РСР» від 1991 р. питаннями молодіжної політики опікувалося Міністерство у справах молоді і спорту, згодом перейменоване в Міністерство України у справах сім'ї, молоді і спорту, у 1996 р. – у Міністерство України у справах сім'ї та молоді, у 1999 р. воно реорганізовано у Державний комітет України

у справах сім'ї та молоді, у 2000 р. – у Державний комітет молодіжної політики, спорту і туризму України, у 2002 р. – у Державний Комітет України у справах сім'ї та молоді, у 2005 р. – у Міністерство України у справах молоді та спорту, потім у Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту. У 2010–2013 рр. функціонувало Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, а з 2013 р. діє Міністерство молоді та спорту України.

Попри вагому роль молоді у формуванні демографічного складу населення, її політичну і соціальну активність, питання молодіжної політики ніколи не сприймалися як самодостатній напрям державної політики. Виконавчі органи по всій вертикалі влади об'єднували проблематику молодіжної сфери зі спортом, туризмом, освітою, наукою, сімейним будівництвом, тим самим розпорошуючи важливі галузеві питання в змішаних міністерствах. Не заперечуючи взаємопов'язаність вказаних сфер, наголосимо, що молодіжна політика не доотримувала ані уваги в державних стратегіях, ані фінансової підтримки, ані механізмів залучення молоді до формування політики як такої, на чому наголошують висновки регулярних зарубіжних моніторингів.

Втілення положень молодіжної політики в Україні тривалий час супроводжується полемікою щодо такого важливого критерію визначення категорії «молодь», як її вік, адже це зумовлює охоплення вказаними положеннями частки населення держави. Молодь в Україні – це люди віком 14–35 років, тоді як за визначенням ООН цей вік становить 15–24 роки, а в документах Європейського Союзу – 13–30 років. Влітку 2020 р. Верховна Рада ухвалила в першому читанні законопроект «Про основні засади молодіжної політики», спрямований на роботу з такими групами молоді: школярі від 14 до 17 років; молоді люди, які отримали освіту в закладах освіти I–IV рівнів акредитації від 18 до 24 років; молодь, що працює, віком від 25 до 29 років [3]. За підсумками останніх щорічних доповідей про становище молоді в Україні, остання становила в середньому чверть від усього населення держави [13, с. 6], що свідчить про важливість як включення молоді до порядку денного державної політики, так і залучення її до реалізації цієї політики.

Майже сім років в Україні триває системний процес адаптації вітчизняного законодавства до європейських стандартів. Стратегія Європейського Союзу щодо молоді на 2010–2018 рр. визначала такі завдання: по-перше, створити більше можливостей для молоді у сфері освіти і ринку праці та забезпечити, щоб ці можливості були рівними; по-друге, популяризувати серед молодих людей ідеї активної громадянської позиції, соціального включення та солідарності усієї молоді. У 2013 р. Президент України своїм указом затвердив Стратегію розвитку державної молодіжної політики на період до 2020 р. з такими завданнями:

– консолідувати зусилля щодо створення умов для інтелектуального, морального, фізичного розвитку молоді, реалізації її освітнього і творчого потенціалу;

– забезпечити участь молоді у формуванні та реалізації державної молодіжної політики;

– підвищити ефективність реалізації державної молодіжної політики на державному, регіональному та місцевому рівнях;

– підвищити конкурентоспроможність молоді на ринку праці [1, с. 16–17].

У 2015 р. робоча група з представників ключових міністерств, молодіжних організацій та інших структур громадянського суспільства й агенцій ООН розробила Концепцію Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016–2020 рр. У концепції визначено низку заходів відповідно до кожного із шести напрямів, перерахованих у вищевказаній Стратегії:

- громадянська позиція та патріотизм;
- здоровий та безпечний спосіб життя;
- розвиток неформальної освіти;
- молодіжне працевлаштування;
- житло для молоді;

– партнерська підтримка молодих людей на тимчасово окупованих територіях та молодих внутрішньо переміщених осіб [6].

Станом на 2020 р. у пріоритетах державної політики в молодіжній сфері зафіксовано такі напрями: формування громадянської позиції і національно-патріотичне виховання; здоровий спосіб життя молоді; розвиток неформальної освіти; зайнятість молоді і забезпечення її житлом; партнерська підтримка молоді, що проживає на тимчасово окупованій території України, та внутрішньо переміщених осіб; надання фінансової підтримки молодіжним та дитячим громадським організаціям; забезпечення міжнародного молодіжного співробітництва [5]. Питання окупованого Донбасу стали з'являтися в нормативних та програмних державних документах із 2014 р., зокрема, щодо інтеграції молоді з тимчасово окупованих територій в український освітній та культурний простір. Для цього державою були запропоновані пільгові умови вступу до вищих навчальних закладів, спрощена процедура атестації тощо.

На сучасному етапі державотворення в умовах реформи децентралізації актуалізувалися питання реалізації молодіжної політики на рівні територіальних громад, визначення відповідних компетенцій органів місцевого самоврядування. На відміну від загальнодержавних пріоритетів молодіжної політики, на місцевому рівні серед них перевагу віддають створенню умов, за яких молодь не мала би бажання залишати свої громади, а реалізовувала свій інтелектуальний, творчий та соціальний потенціал за місцем проживання. Урядова концепція передбачає, що досягти цієї мети можна

за умови виконання трьох стратегічних завдань: 1) опрацювання концепції реалізації молодіжної політики в умовах децентралізації; 2) розробка методології формування єдиного молодіжного простору, що сприятиме поширенню кращих практик, які існують у різних громадах і за кордоном; 3) побудова моделі функціонування округу, в якій молодіжна політика займатиме центральну позицію [14].

Якщо в Україні ще не сформовано спеціального законодавства, яке б формувало правове поле для участі молоді в розробленні засад місцевої політики, то країни ЄС вирішували ці завдання, послуговуючись положеннями Європейської Хартії участі молоді в місцевому та регіональному житті, яку в середині 90-х рр. минулого століття прийняла Рада Європи і яка була змістовно переглянута у 2003 р. Ключовий меседж документа зводиться до того, що активна участь молодих людей в ухваленні рішень і діяльності на місцевому і регіональному рівнях має важливе значення для розбудови демократичного, солідарного і процвітаючого суспільства. Участь та активна громадянська позиція передбачають наявність прав, засобів, простору і можливостей, а де необхідно – підтримку, щоб впливати на рішення, брати участь в акціях і заходах, щоб сприяти побудові кращого суспільства [19].

Молодіжна політика на місцевому рівні потребує більшої концентрації інформаційних та просвітницьких заходів, ніж на загальнодержавному, адже відповідний інституціональний досвід у представників громад нині відсутній, хоча потенціал, зокрема фінансовий, значно покращився. За висновками експертів ООН, молоді люди мотивовані діяти у своїх громадах, але їм не вистачає навичок, часу та прибічників серед однолітків та дорослих. Вони не вважають себе уповноваженими урядом і не знають про можливості, які надає уряд [12].

Зауважимо, що сучасна вітчизняна наука своїми розвідками охопила напрями реалізації молодіжної політики в глобальних умовах, в контексті здійснення реформи децентралізації та розбудови новостворених об'єднаних територіальних громад. Водночас не втрачає актуальності напрям вивчення ролі і потенціалу молодіжної політики як частини формування дієвого громадянського суспільства. Ці та інші аспекти увійшли до переліку відповідних урядових звітів, захищених дисертацій із політичних наук та державного управління. Також оцінки перелічених напрямів входять до змісту експертних звітів міжнародних місій та організацій щодо України.

У 2015 р., аналізуючи прогалини вітчизняного законодавства про молодіжну політику в контексті рекомендацій Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС й інших відповідних політичних документів ЄС, фахівці наголошували на недостатності:

– врахування необхідності забезпечити скоординоване бачення молодіжної політики та координації на національному рівні;

- участі молодих людей у розробці молодіжної політики;
- дієвої системи моніторингу та оцінки;
- врахування особливо вразливих та виключених груп у стратегічних політичних документах;
- реалізації антидискримінаційного законодавства [1, с. 19–25].

На основі виявлених недоліків було рекомендовано: визначити віковий діапазон поняття «молодь»; поліпшити міжвідомчу співпрацю з питань молоді; внести молодіжні питання до сфери компетенції відповідних міністерств; забезпечити участь молоді в розробці політики; вдосконалити моніторинг та оцінку досягнень і впливу молодіжної політики; включити до Концепції Державної програми молодіжної політики найбільш вразливі та виключені групи молоді; вдосконалити антидискримінаційне законодавство задля утвердження принципів рівності.

Важливі висновки щодо участі молоді у політичному житті в Україні були викладені у відповідному звіті ООН у 2019 р. Так, зазначалося, що Україна не збирає жодних уніфікованих статистичних даних щодо участі молоді в суспільному та політичному житті. І це в умовах, коли 94% респондентів опитування «U-Report» повідомляли, що думки молоді та дітей мають враховуватися в процесі прийняття рішень. Водночас близько третини молоді в Україні не цікавляться політикою, а третина виявляє лише низький рівень цікавості до політичних подій, а з 2006 р. спостерігається тенденція до зниження явки молоді на вибори [12]. Причиною таких тенденцій можна вважати відсутність єдиного підходу в державній молодіжній політиці щодо залучення молоді до участі в суспільному та політичному житті та комплексної державної молодіжної стратегії.

Світовий досвід реалізації молодіжної політики дав змогу виокремити кілька її різновидів та моделей. Серед останніх найпоширенішими є неоконсервативна (США, Італія) та соціал-демократична (більшість європейських країн). Перша характеризується превалюючою турботою державних органів про соціально незахищені й так звані «неблагонадійні» групи молоді з активним втручанням держави у відносини суспільства і молоді, якій відведено роль споживача послуг, а не активного учасника процесу. За цієї моделі держава опікується досить вузьким прошарком суспільства, жорстко регламентує фінансування і контроль за витрачанням коштів [15, р. 37]. Соціал-демократична модель передбачає всебічну підтримку молоді з боку держави в соціально-економічній, культурно-інформаційній сфері та діяльності молодіжних спільнот. Держава також бере на себе відповідальність за інтеграцію та соціалізацію молоді [11, с. 32].

Ще один підхід ґрунтується на виокремленні моделей за країнами, які уособлюють певний формат молодіжної політики, а це шведська модель

з її значним державним втручанням у відносини молоді та суспільства, американська – з фрагментарною участю держави в житті молоді, що обмежується вирішенням незначної частини нагальних проблем, німецька, що характеризується балансом державної та громадської участі. За критерієм динаміки змін у молодіжній політиці вирізняють динамічну модель (Великобританія, Данія, країни Середземномор'я) та статичну модель (країни Північної Європи) [10, с. 45–46].

Застосувавши вказані характеристики до вітчизняної практики, констатуємо, що описані моделі одночасно є протилежними і не схожі на параметри української молодіжної політики. Щодо першої класифікації, то очевидно, що Україна тяжіє до соціал-демократичної моделі, переважно через декларативне спрямування молодіжної політики на загальну верству молоді та охоплення усіх сфер її реалізації. У перспективі формування засад молодіжної політики за вказаним взірцем створить умови для розвитку молоді як джерела соціокультурних та економічних перетворень. Друга класифікація дає привід характеризувати молодіжну політику України як динамічну, але переважно через активний процес нормотворчості, який регламентує здійснення державної політики щодо молоді. Фактично ж прописані норми не завжди встигають бути втіленими в життя.

Спільними елементами молодіжної політики у країнах Європи фахівці називають: соціальний взаємозв'язок між урядом, молодими людьми і суспільством через консультації та вплив; інформування про права молоді та можливості для неї; свободу культурного, творчого та політичного вираження; культуру впровадження освіти і професійної освіти; підтримку молодим сім'ям; спеціальну підтримку для молодих людей із чутливих верств населення; підтримку і заохочення активного дозвілля; правильну організацію професійної підготовки тих, хто працює з молоддю; дослідження проблем молоді; сприяння її міжнародним зв'язкам [18, р. 106–110].

Світовий досвід здійснення молодіжної політики акцентує на можливостях для участі молоді, а не чинниках опіки над нею з боку держави. Бельгійські дослідники М. Янс і К. де Бекер наголошували на тому, що, організовуючи діяльність і створюючи простір для активної участі, важливо знайти баланс між інтересами, здібностями і можливостями молодих людей. Свою модель фахівці назвали «Три С вдалої участі»: Challenge – виклик, Connection – зв'язок, Capacity – здібності:

1) виклик – це тема або галузь, якою цікавиться молода людина і в якій молодь має намір спробувати щось нове;

2) здібності. Обираючи методи або певну діяльність, важливо зробити так, щоб рівень виклику був під силу молоді, щоб вона повірила, що своїми

силами зможе змінювати своє оточення, реалізувати свої власні ідеї тощо;

3) зв'язок. Молоді люди мають уявляти зв'язок між своїми інтересами, вподобаннями і групами, організаціями, рухами, які можуть допомогти ці інтереси реалізувати [17, р. 5–7].

Не можна заперечувати, що вказані властивості модерної молодіжної політики в західних країнах проігноровані в Україні. Вони беруться до уваги, часто з ініціативи самих молодих людей, які через громадські інституції є інтегрованими до міжнародних молодіжних рухів і організацій. Інституціональна еволюція державної політики щодо молоді разом з аспектами законодавчого забезпечення обов'язково має визначати практичні маркери включення молодих людей до формування політичної реальності. Зокрема, пропонується акцентувати на таких пріоритетах:

- спрямованість на створення механізмів участі молоді у формуванні програм молодіжної політики з попереднім моніторингом потреб, прагнень і очікувань молоді;

- створення організаційних структур для консолідації молодіжного партисипаторного потенціалу;

- розробка і підтримка курсу молодіжної політики на професіоналізацію молоді;

- формування молодіжних кластерів у сферах економіки, освіти, культури на місцевому рівні – від області і об'єднаної територіальної громади до міст, селищ і сіл.

Втілення таких пріоритетів лише підвищить життєздатність громадянського суспільства в Україні, рушійною силою якого завжди була молодь – від Студентської революції на граніті у 1990 р., коли виборювалася фактична незалежність країни, до подій Революції Гідності у 2013–2014 рр., коли визначався цивілізаційний вектор розвитку української державності.

Висновки. Вважаємо, що нарікання на радянське минуле чи традиції у формуванні молодіжної політики втрачає актуальність, позаяк Україна вже сформувала свою нормативно-правову базу, яка з 2014 р. була поступово підпорядкована європейським стандартам. Еволюція у здійсненні молодіжної політики почалася саме з етапу її вноормування, формування відповідних виконавчих органів на центральному і місцевому рівнях, створення дорадчих молодіжних рад різного галузевого спрямування тощо. Однак всі ці етапи характеризуються сприйняттям молоді як об'єкта молодіжної політики, що позбавляє цей напрям реального змісту – молодь не отримує механізмів транслювати свої ініціативи і бачення у площину державної політики. Відповідно, продовженням реалізації молодіжної політики має бути набуття молоддю статусу суб'єкта політики та одночасно ресурсу її реалізації, запровадження спільних консультативних практик молодіжного активу та органів влади різних рівнів замість

кількісних показників молодіжних рад. Чинниками підвищення ефективності такої співпраці стануть забезпечення стабільного функціонування осередків неформальної освіти молоді, сприяння участі молодіжних громадських організацій у міжнародних проєктах задля практичної адаптації світового досвіду підвищення потенціалу соціально активної молоді, розбудова молодіжної інфраструктури з її подальшим секторальним фінансуванням у новостворених громадах, постійна інформаційно-просвітницька діяльність, включення до засадничих принципів молодіжної політики аспекту інвестування в молодь.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Аналіз прогалин законодавства України про молодіжну політику в контексті рекомендацій Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС й іншими відповідними політичними документами ЄС. Підсумковий звіт. 2015. 89 с.

2. Буяк Б. Молодь як особлива соціально-демографічна група в умовах становлення соціальної правової держави та громадянського суспільства. *Наукові записки*. 2018. № 36. С. 198–209.

3. В Україні планують знизити офіційний вік молоді з 35 до 29 років. ІА «Укрінформ». 2020. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3067292-v-ukraini-planuut-zniziti-oficijnij-vik-molodi-z-35-do-29-rokiv.html>.

4. Декларація «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні». *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2859-12#Text>.

5. Державна молодіжна політика в Україні – 2020. Міністерство молоді та спорту України. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/148/Molodizhna_politiika_v_Ukrayini.pdf.

6. Державна цільова соціальна програма «Молодь України» на 2016-2020 роки. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/148-2016-%D0%BF#Text>.

7. Державний інститут сімейної та молодіжної політики. URL: <https://dismp.gov.ua/about/info>.

8. Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні : Закон України № 2998-XII від 05.02.1993 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2998-12#Text>

9. Лисовский В. Социология молодежи. Санкт-Петербург : Изд-во Санкт-Петербургского университета, 1996. 361 с.

10. Мотречко В. Організація діяльності суб'єктів місцевого самоврядування щодо реалізації молодіжної політики : дис. ... канд. наук із держ. упр. / Одеський регіональний інститут державного управління НАДУ при Президентові України. Одеса, 2018. 241 с.

11. О'Коннелл Б. Пересматривая роли и взаимоотношения добровольческих организаций и правительства. Вашингтон, 2005. 152 с.

12. Становище молоді в Україні. Аналітичний звіт, складений Робочою групою ООН у справах молоді. Київ, 2019. URL: <http://www.un.org.ua/images/documents/4790/THE%20STATE%20>

OF%20YOUTH%20IN%20UKRAINE%202019%20%D1%83%D0%BA%D1%80.pdf.

13. Участь молоді в процесах реформування держави. Щорічна доповідь Президентів України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні (за підсумками 2017 р.). Держ. ін-т сімейної та молодіжної політики. Київ : ДП «Редакція інформаційного бюлетеня «Офіційний вісник Президента України». 2018. 100 с.

14. Ярема О. Молодіжна політика в умовах децентралізації орієнтована на розвиток молоді в своїх територіальних громадах. Урядовий портал. 2017. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/250243760>.

15. Eberly D. National Youth Service in the 20th and 21st centuries. New Zealand, 2007. 56 p.

16. Frith S. The Sociology of Youth. London : Open University Press. 1984. 65 p.

17. Jans M., K. De Backer. Youth (work) and social participation. Elements for a practical theory. Flemish Youth Council YeP! 2002. 22 p.

18. Report of Policy Action Team 2: Young People. L., 2000. P. 106–110.

19. Revised European Charter on the Participation of Young People in Local and Regional Life. Printed at the Council of Europe. 2015. URL: <https://rm.coe.int/168071b4d6>.

REFERENCES:

1. Analiz prohalyn zakonodavstva Ukrainy pro molodizhnu polityku v konteksti rekomendatsii Uhody pro Asotsiatsiu mizh Ukrainoiu ta YeS y inshymy vidpovidnymy politychnymy dokumentamy YeS. Pidsumkovyi zvit [Analysis of gaps in the legislation of Ukraine on youth policy in the context of the recommendations of the Association Agreements between Ukraine and the EU and other relevant EU policy documents]. 2015. 89 s. [in Ukrainian].

2. Buiak B. Molod yak osoblyva sotsialno-demografichna hrupa v umovakh stanovlennia sotsialnoi pravovoi derzhavy ta hromadianskoho suspilstva [Youth as a special socio-demographic group in the context of the formation of the social rule of law and civil society]. Naukovi zapysky. 2018. № 36. S. 198–209 [in Ukrainian].

3. V Ukraini planuiut znyzyty ofitsiinyi vik molodi z 35 do 29 rokiv [Ukraine plans to reduce the official age of young people from 35 to 29 years]. IA "Ukrinform". 2020. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3067292-v-ukraini-planuut-zniziti-oficijnij-vik-molodi-z-35-do-29-rokiv.html> [in Ukrainian].

4. Deklaratsiia "Pro zahalni zasady derzhavnoi molodizhnoi polityky v Ukraini" [Declaration "On General Principles of State Youth Policy in Ukraine"]. Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2859-12#Text> [in Ukrainian].

5. Derzhavna molodizhna polityka v Ukraini – 2020 [State youth policy in Ukraine – 2020]. Ministerstvo molodi ta sportu Ukrainy. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/148/Molodizhna_politiika_v_Ukrayini.pdf [in Ukrainian].

6. Derzhavna tsilova sotsialna prohrama "Molod Ukrainy" na 2016–2020 roky [Government social program "Youth of Ukraine" for 2016–2020 years]. Verk-

hovna Rada Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/148-2016-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

7. Derzhavnyi instytut simeinoi ta molodizhnoi polityky [State Institute of Family and Youth Policy]. URL: <https://dismp.gov.ua/about/info> [in Ukrainian].

8. Zakon Ukrainy "Pro spriannia sotsialnomu stanovlenniu ta rozvytku molodi v Ukraini" [Law of Ukraine "On Promoting Social Formation and Development of Youth in Ukraine"] № 2998-XII vid 05.02.1993 r. Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2998-12#Text> [in Ukrainian].

9. Lisovskiy V. Sotsiologiya molodezhi [Sociology of Youth]. SPb: Izd-vo Sankt-Peterburgskogo universiteta. 1996. 361 s. [in Russian].

10. Motrechko V. Orhanizatsiia diialnosti subiektiv mistsevoho samovriaduvannia shchodo realizatsii molodizhnoi polityky [Organization of activities of local governments in the implementation of youth policy]. Dys. ... k. nauk z derzh. upr. Odeskyi rehionalnyi instytut derzhavnogo upravlinnia NADU pry Prezydentovi Ukrainy. Odesa. 2018. 241 s. [in Ukrainian].

11. O'Connell B. Peresmatrivaya roli i vzaimootnosheniya dobrovolcheskikh organizatsiy i pravitelstva [Redefining the roles and relationships of volunteer organizations and government.]. Vashington. 2005. 152 s. [in Russian].

12. Stanovyshche molodi v Ukraini. Analychnyi zvit, skladenyi Robochoiu hrupoiu OON uspravakh molodi [The situation of youth in Ukraine. Analytical report prepared by the UN Working Group on Youth]. Kyiv. 2019. URL: <http://www.un.org.ua/images/documents/4790/THE%20STATE%20OF%20YOUTH%20IN%20UKRAINE%202019%20%D1%83%D0%BA%D1%80.pdf> [in Ukrainian].

13. Uchast molodi v protsesakh reformuvannia derzhavy. Shchorichna dopovid Prezydentovi Ukrainy, Verkhovni Radi Ukrainy, Kabinetu Ministriv Ukrainy pro stanovyshche molodi v Ukraini (za pidsumkamy 2017 r.) [Youth participation in the process of reforming the state. Annual report to the President of Ukraine, the Verkhovna Rada of Ukraine, the Cabinet of Ministers of Ukraine on the situation of youth in Ukraine (following the results of 2017)]. Derzh. in-t simeinoi ta molodizhnoi polityky. Kyiv: DP "Redaktsiia informatsiynoho biuletenu "Ofitsiinyi visnyk Prezydenta Ukrainy". 2018. 100 s. [in Ukrainian].

14. Iarema O. Molodizhna polityka v umovakh decentralizatsii oriientovana na rozvytok molodi v svoikh terytorialnykh hromadakh [Youth policy in the context of decentralization is focused on the development of youth in their local communities]. Uriadovi portal. 2017. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/250243760> [in Ukrainian].

15. Eberly D. National Youth Service in the 20th and 21st centuries. New Zealand, 2007. 56 p. [in English].

16. Frith S. The Sociology of Youth. London: Open University Press. 1984. 65 p. [in English].

17. Jans M., K. De Backer. Youth (work) and social participation. Elements for a practical theory. Flemish Youth Council YeP! 2002. 22 p. [in English].

18. Report of Policy Action Team 2: Young People. L., 2000. P. 106–110. [in English].

19. Revised European Charter on the Participation of Young People in Local and Regional Life. Printed at the Council of Europe. 2015. URL: <https://rm.coe.int/168071b4d6> [in English].

Institutional evolution of youth policy in Ukraine

Shchedrova Galina Petrivna

Doctor of Political Sciences, Professor,
Professor at the Department of Law,
Political Science and International
Relations
Alfred Nobel University
Sicheslavskya Naberezhna str., 18, Dnipro,
Ukraine

Youth policy as one of the trends of modern public policy of Ukraine started its formation in political party narratives, evolving in the direction to political and legal institutionalization. Key markers of such evolution have been defined, and these are: the formation of youth legislation – first aimed at inclusion of youth into agenda of state political course, then at formal involvement into the cooperation with local and state forms of government; gradual transition from perceiving youth as an object of appropriate political course to identifying youth as a subject of this policy; development of purposeful programs of youth policy with a wide range of priorities – from formation of civic standpoint to financial support of youth needs and initiatives and ensuring international youth collaboration. The main difference in the content of the youth policy in Ukraine and the states of established democracy lies in the key principle – the activation of target audience against the creation of conditions for implementation of their ideas and aspirations.

The methodological basis of the study is historical and retrospective analysis which allowed to define evolutionary markers of transformation of the state youth policy. With the help of system method it has been found out that youth vector remains dispersed in mixed directions of the state activities. A set of tools of the functional method has defined roles and mission of the youth policy. Comparative method was applied for confrontation of the principles of national and foreign approaches to institutional ensuring of the implementation of youth policy.

The tasks of further evolution of the youth policy of Ukraine have been defined, and these are the creation of mechanisms of participation of the youth in the formation of its programs, the organization of structures for consolidation of youth participational potential, the support of the course for professionalization of the youth, in particular, through the operation of centers of informal education, promotion of the emergence of youth clusters in economic, culture, education spheres at local level.

Key words: youth, state youth policy, state policy, European integration, political transformation, civil society, political socialization.